

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/290/2019
Identifikačné číslo spisu: 7811209250
Dátum vydania rozhodnutia: 29.09.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7811209250.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne H. X., bývajúcej v K. X, H. N.É. X, Č. V., zastúpenej advokátom JUDr. Ladislavom Korfantom, so sídlom v Rožňave, Cyrila a Metoda 4, proti žalovanému I. P., bývajúcemu v V., Z. S. XX, zastúpenému advokátkou JUDr. Máriou Ďurajovou, so sídlom v Rožňave, Námestie 1. mája 11, o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva nehnuteľností, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 4C/153/2011, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. júna 2019 sp. zn. 9Co/303/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie v časti odmietajúcej odvolanie proti výroku o vylúčení návrhu žalovaného na zaplatenie 9.000,- eur na samostatné konanie o d m i e t a.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 26. júna 2019 sp. zn. 9Co/303/2018 v potvrdzujúcom výroku a vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania z r u š u j e a v e c m u v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Rozsudok Okresného súdu Rožňava č.k. 4C/153/2011 - 455 z 19. apríla 2018 vo výroku, ktorým bol vylúčený návrh žalovaného na zaplatenie 9.000,- Eur na samostatné konanie z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Rožňava (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. apríla 2018, č. k. 4C/153/2011-455 rozhodol tak, že: (I. výrokom) zrušil podielové spoluvlastníctvo nehnuteľností žalobkyne a žalovaného zapísaných na LV č. XXX, k. ú. V., rodinného domu č. s. XXX na parc. č. XXXX/XXX, parc. č. XXXX/XXX zastavané plochy a nádvoria o výmere 347 m², parc. č. XXXX/XXX záhrada o výmere 456 m², súčasťou nehnuteľností sú tiež - garáž, pivnica, dreváreň, hospodárska časť (ďalej aj „sporné nehnuteľnosti“); (II. výrokom) podielové spoluvlastníctvo vyporiadal tak, že nehnuteľnosti na LV č. XXX, k. ú. V., rodinného domu č. s. XXX na parc. č. XXXX/XXX, parc. č. XXXX/XXX zastavané plochy a nádvoria o výmere 347 m², parc. č. XXXX/XXX záhrada o výmere 456 m², súčasťou nehnuteľností sú tiež - garáž, pivnica, dreváreň, hospodárska časť prikázal do výlučného vlastníctva žalovaného, ktorému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni finančnú náhradu vo výške 11.042,- eur v mesačných splátkach po 1.000,- eur, splatných do konca toho - ktorého mesiaca,

počnúc právoplatnosťou rozsudku, pod stratou výhody splátok; (III. výrok) vylúčil návrh žalovaného na zaplatenie 9.000,- eur titulom bezdôvodného obohatenia na samostatné konanie, kde bude rozhodnuté aj o trovách tohto konania.

1.1. Rozhodnutie odôvodnil s poukazom na § 142 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej „OZ“). Pokiaľ žalovaný nesúhlasil so zrušením a vyporiadaním podielového spoluvlastníctva súd uviedol, že dôvody hodné osobitého zreteľa nie sú taxatívne v zákone uvedené a preto je potrebné z výsledkov vykonaného dokazovania zhodnotiť ich existenciu a závažnosť, nakoľko musí ísť o výnimočnosť takéhoto rozhodnutia, pričom poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/84/2009. Súd návrhu žalovaného na zachovanie podielového spoluvlastníctva nevyhovel, majúc na zreteľa princíp „spravodlivého usporiadania vecí“. Z vykonaného dokazovania mal preukázané, že predmetnú nehnuteľnosť pôvodne nadobudli rodičia strán sporu, neskôr ju využívali na bývanie žalovaný s manželkou (takmer 48 rokov), v súčasnosti s nimi žije aj syn so ženou a je zrejmé, že žalovaný so svojou rodinou do nehnuteľnosti investoval. Syn žalovaného má preto dlhodobo vyriešenú bytovú otázku bez vynaloženia finančných prostriedkov, za prenájom obdobného domu sa platí od 400,- Eur do 500,- Eur mesačne. Naopak žalobkyňa je dlhodobo bezdomovkyňou, i keď je spoluvlastníčkou predmetných nehnuteľností v 1/8-ine a nemá do nehnuteľností prístup. Z uvedených dôvodov súd žalobe vyhovel s tým, že prikázal nehnuteľnosti žalovanému ako väčšinovému spoluvlastníkovi a zaviazal ho vyplatiť žalobkyni finančnú náhradu za jej spoluvlastnícky podiel v sume určenej znaleckým posudkom č. XX/XXXX znalca Ing. O. O.. Zároveň rozhodol o možnosti žalovaného vzhľadom na ním preukázané pomery zaplatiť vyššie uvedenú sumu v mesačných splátkach 1000,- eur s tým, že mu môže prispievať aj syn, ktorý s rodinou nehnuteľnosť dlhodobo užíva. O vylúčení návrhu žalovaného na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 9.000,- Eur (titulom širšieho vyporiadania nehnuteľností) na samostatné konanie súd rozhodol podľa § 166 ods. 2 CSP. Súd tak urobil aj z dôvodu hospodárnosti konania, keď za prvoradé považoval rozhodnúť o samotnom návrhu žalobkyne na zrušenie a vyporiadanie nehnuteľností, keď protistrana žiadala podielové spoluvlastníctvo strán sporu zachovať.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 26. júna 2019 sp. zn. 9Co/303/2018 rozsudok súdu prvej inštancie a/ potvrdil výrok o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva (I. výrok); b/ odmietol odvolanie žalovaného proti výroku o vylúčení návrhu žalovaného na zaplatenie 9.000,- eur na samostatné konanie (II. výrok) a c/ žalobkyni priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému (III. výrok).

2.1. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, že nie sú splnené dôvody hodné osobitého zreteľa pre zamietnutie žaloby na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva a poukázal naň (§ 387 ods. 2 CSP). Zdôraznil, že v počiatkovej fáze žalovaný súhlasil so zrušením a vyporiadaním podielového spoluvlastníctva (pokiaľ nezistil zo znaleckého posudku, že hodnota nehnuteľnosti je vyššia ako v dedičskom konaní), namietal iba výšku hodnoty nehnuteľnosti s tým, že si uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia predstavujúcu sumu ním vynaložených prostriedkov na nehnuteľnosť, ktorý súd vylúčil na samostatné konanie. Dôvody hodné osobitého zreteľa odvolací súd nezistil, „okolnosti subjektívneho charakteru tak na strane žalobkyne ako aj žalovaného vyznievajú v prospech žalobkyne, pretože zdravotný stav, vek, sociálna situácia, odkázanosť tak žalobkyne ako aj žalovaného sú približne na tej istej úrovni, resp. sociálna situácia žalobkyne je oveľa horšia ako žalovaného. Cieľom žalobkyne nie je nadobudnúť nehnuteľnosť a so ziskom ju predať.“ Zistený skutkový stav súdom prvej inštancie preto podľa odvolacieho súdu neodôvodňuje konštatovanie existencie dôvodov hodných osobitého zreteľa a je daný dôvod na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Pokiaľ žalovaný namietal nesprávne určenie hodnoty nehnuteľnosti určenej v znaleckom posudku uviedol, že postup znalca bol v súlade s vyhl. 492/2004 Z.z. a žalovaný nenavrhol v tomto smere vykonať žiadne dokazovanie. Pokiaľ navrhoval vypočutie svedkov žalovaný neuviedol, aké skutočnosti podstatné pre rozhodnutie veci bolo možné zistiť.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“), v ňom navrhol, aby dovolací súd zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalobu žalobkyne zamietla a priznáva mu náhradu trov konania v plnom rozsahu alternatívne rozhodol, že rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštancie zruší a vec vráti súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm.

a/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3.1. Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP odôvodnil tým, že odvolací súd nedostatočne a nezrozumiteľne odôvodnil svoje rozhodnutie s poukazom na: a/ posúdenie dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nezrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva, b/ neskúmanie solventnosti dovolateľa na vyplatenie ustupujúcemu podielovému spoluvlastníkovi, c/ zaťaženie spoluvlastníckeho podielu žalobkyne záložným právom tretích osôb a nevyporiadanie sa s tým pri prikázaní veci do výlučného vlastníctva dovolateľa, d/ nevypočutie kľúčových svedkov, e/ vylúčenie nároku žalovaného v rámci „širšieho vyporiadania podielového spoluvlastníctva“ a f/ poníženie všeobecnej hodnoty sporných nehnuteľností o sumu, ktorá je zabezpečená exekučným záložným právom. Dovolateľ namietal tiež samotné nevykonanie dokazovania (nevypočutie navrhovaných svedkov), nedostatočné zistenie skutkového stavu (bývanie syna v spornej nehnuteľnosti) a právne posúdenie § 142 ods. 2 OZ. Žalovaný zároveň namietal postup súdu prvej inštancie, keď vylúčil nárok žalovaného na samostatné konanie. Najmä poukazoval na svoj vek, neschopnosť zaplatiť mesačnú splátku 1000,- eur zo starobného dôchodku a skutočnosť, že súd neskúmal finančnú situáciu u syna, ktorý mu má podľa názor súdu na úhradu prispievať.

3.2. V odôvodnení dovolania, ktorého prípustnosť vyvodil z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľ uviedol, že odvolací súd aj súd prvej inštancie sa odklonil od rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/137/1997 a R 100/1999 a poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/3479/2010, ktoré riešia dôvody hodné osobitného zreteľa (najmä zdravotný stav, vek, sociálnu situáciu... atď.). V ďalšom poukazoval aj na judikatúru ESLP v súvislosti s právom na ochranu domova.

3.3. Dovolací súd na návrh žalovaného rozhodnutím zo 17. septembra 2020 odložil vykonateľnosť rozsudku súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu do rozhodnutia o dovolaní žalovaného.

4. Žalobkyňa navrhla dovolanie zamietnuť ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je v časti potvrdzujúceho výroku dôvodné, a preto je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto napadnutej časti a v súvisiacom výroku o náhrade trov konania zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP) a v časti odmietajúcej odvolanie žalovaného proti výroku o vylúčení návrhu žalovaného na zaplatenie 9.000,- eur na samostatné konanie dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť podľa § 447 písm. c/ CSP. Ako súvisiaci dovolací súd zrušil i rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o vylúčení nároku žalovaného 9 000 ,- eur na samostatné konanie (§ 439 písm. a/ CSP).

6. Pokiaľ dovolateľ napáda dovolaním druhý výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým odmietol jeho odvolanie proti výroku, ktorým súd prvej inštancie vylúčil nárok žalovaného na vydanie bezdôvodného obohatenia na samostatné konanie ako neprípustné podľa § 357 CSP, dovolanie nie je prípustné podľa § 420 CSP, nakoľko sa nejedná o rozhodnutie vo veci samej ani také, ktorým sa konanie končí. Vylúčenie veci (resp. jej časti) na samostatné konanie je len procesným (procedurálnym) rozhodnutím, ktorým sa z administratívneho hľadiska rozdeľuje pôvodné konanie, v ktorom boli uplatnené viaceré nároky (i vzájomne uplatnené nároky) tak, že vylúčený nárok má súd povinnosť prejednať a rozhodnúť v novom konaní (pod novou spisovou značkou).

7. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť podaného dovolania na základe ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k nemu tvrdenej vade zmätočnosti.

9. Žalovaný tvrdí, že procesným postupom odvolacieho súdu došlo k zásahu do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Žalovaný v súvislosti s vadou § 420 písm. f/ namietal, že odvolací súd: 1/ nedostatočne a nezrozumiteľne odôvodnil svoje rozhodnutie s poukazom na: a/ posúdenie dôvodov hodných osobitného zreteľa, b/ neskúmanie solventnosti dovolateľa na vyplatenie ustupujúcemu podielovému spoluvlastníkovi, c/ zaťaženie spoluvlastníckeho podielu žalobkyne záložným právom tretích osôb a nevysporiadanie sa s tým pri prikázaní veci do výlučného vlastníctva dovolateľa, d/ nevypočutie kľúčových svedkov, e/ vylúčenie nároku žalovaného v rámci „širšieho vyporiadania podielového spoluvlastníctva“ na samostatné konanie a f/ poníženie všeobecnej hodnoty sporných nehnuteľností o sumu, ktorá je zabezpečená exekučným záložným právom, 2/ samotné nevykonanie dokazovania (nevypočutie navrhovaných svedkov) 3/ nedostatočné zistenie skutkového stavu (bývanie syna v spornej nehnuteľnosti) a 4/ tiež právne posúdenie § 142 ods. 2 OZ.

11. K námietke dovolateľa ohľadom nesprávnosti vylúčenia jeho nároku v rámci „širšieho vyporiadania podielového spoluvlastníctva“ na samostatné konanie je potrebné vychádzať z konštantnej judikatúry reprezentovanej rozhodnutím 3 Cz 4/80 (napr. aj 4 MCdo12/2011). Súdna prax vyporiadania investícií pri zrušení spoluvlastníctva a vyporiadaní prikázaním veci jednému spoluvlastníkovi bola už v minulosti zjednotená rozhodnutím Najvyššieho súdu SR, ktoré bolo uverejnené pod č. 37/1982 Zb. rozhodnutí a stanovísk a tam vyslovené závery platia aj v súčasnosti (viď 2 Cdo 53/2004). V zmysle týchto vyporiadanie zrušovaného podielového spoluvlastníctva (viď rozhodnutie uverejnené pod č. 40/1970 Zbierky súdnych rozhodnutí) sa realizuje podľa ustanovenia § 142 OZ ako vyporiadanie v širšom slova zmysle, v jeho rámci sa prihliada napr. i k tomu, či a v akej miere niektorý z podielových spoluvlastníkov zhodnotil spoločnú nehnuteľnosť investíciami a pod. Do širšieho vyporiadania podielového spoluvlastníctva sa zahŕňa popri nákladoch vynaložených na zvýšenie hodnoty alebo na údržbu nehnuteľnosti i náhrada za doterajšie užívanie nehnuteľnosti v rozsahu nezodpovedajúcom vlastníckym podielom (viď napr. č. 54/1973, str. 217, Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk). Ani pre prípad vyporiadania podielového spoluvlastníctva v širšom zmysle nie je možné opomenúť zásady občianskeho súdneho konania, vyplývajúce z ustanovení § 152 ods. 2, veta prvá (teraz § 212 ods. 2 CSP) a § 153 ods. 3 OSP, že totiž súd je povinný rozhodnúť o celej prejednávanej veci. Z ustanovenia § 142 OZ, pokiaľ upravuje prípad zrušenia a prikázania veci za primeranú náhradu, sice nevyplýva povinnosť prihliadať ku všetkým vzájomným doposiaľ nevyporiadaným právnym nárokom medzi spoluvlastníkmi, avšak súdna prax považuje za vhodné riešiť takéto otázky v tom istom konaní, nie v samostatnom ďalšom konaní. V zhode s judikatúrou (4Cz 11/69, 3 Cz 9/89, R 46/1991, 2Cdo/53/2004) platí, že napríklad investície do spoločnej veci nie je možné priamo zahrnúť do primeranej náhrady pri vysporiadaní spoluvlastníctva, avšak je ich potrebné zohľadniť pri tzv. širšom vyporiadaní spoluvlastníctva, o ktorých súd rozhoduje samostatným výrokom rozsudku. Postup súdov, ktorým dochádza k vylúčeniu riadne uplatneného nároku v rámci širšieho vyporiadania podielového spoluvlastníctva ohľadom investícií do spoločnej nehnuteľnosti na samostatné konanie, nezodpovedá účelnému postupu súdu v konaní, je v rozpore s oprávnenými záujmami sporiacich sa strán a požiadavkou na spoločnom, definitívnom i spravodlivom usporiadaní pomerov spoluvlastníkov v jednom

konaní, čím podľa názoru dovolacieho súdu dochádza i k porušeniu práva na spravodlivý proces, pretože súd nekoná zákonom prezumovaným spôsobom, s cieľom poskytnutia efektívnej súdnej ochrany; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Výstižne to vyjadril judikát 4 Cz 11/69 v ktorom sa uvádza: “Bylo by přece nelogické, aby ten, kdo zhodnotil nemovitou věc, která mu byla při zrušení podílového spoluvlastnictví přikázána za přiměřenou náhradu, nejprve poskytoval ostatním dřívějším spoluvlastníkům náhrady vypočítané z hodnoty společné nemovité věci včetně jím provedeného zhodnocení, a aby potom - event. v jiném občanském soudním řízení - uplatňoval proti ostatním dřívějším spoluvlastníkům nároky na úhradu poměrné části nákladů na toto zhodnocení.“ Odvolací súd tento nedostatok prvoinštančného konania odstrániť objektívne nemohol v dôsledku neprípustnosti odvolania voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie o vylúčení veci na samostatné konanie i keď odvolateľ (dovolateľ) opodstatnene uplatňoval odvolací dôvod v zmysle § 365 ods. 1 písm. b/ CSP, resp. dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Dovolací súd preto v zmysle § 439 písm. a/ CSP ako súvisiace zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie o vylúčení nároku žalovaného na samostatné konanie.

12. Pokiaľ dovolateľ vytýka odvolaciemu súdu a súdu prvej inštancie nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie (napr. súdy nevykonali výsluchy osôb, ktoré označil dovolateľ), najvyšší súd pripomína, že (ani prípadné) nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti. Súdy navyše riadne odôvodnili, ktoré rozhodné skutočnosti považovali za preukázané a prečo naopak niektoré návrhy na doplnenie dokazovania nepovažovali za opodstatnené (viď bod 36. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu).

12.1. So zreteľom na obsah dovolania najvyšší súd zdôrazňuje, že súdna prax je jednotná v názore, že ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť prípadne k nesprávnym skutkovým zisteniam a v konečnom dôsledku aj k vecne nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k odňatiu možnosti konať pred súdom. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania (1Cdo/126/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/12/2015, 4Cdo/191/2011, 5Cdo/43/2013, 6Cdo/95/2012, 7Cdo/179/2014, 8Cdo/346/2014). K procesným právam strany sporu nepatrí, aby bol súdom vykonaný každý ňou navrhnutý dôkaz alebo dôkaz, o ktorom sa procesná strana subjektívne domnieva, že by mal byť súdom vykonaný. Rozhodovanie o tom, ktoré z dôkazov budú vykonané, patrí vždy výlučne súdu, a nie účastníkovi konania. Ak sa súd rozhodne, že určité dôkazy nevykoná (napríklad preto, že sú podľa jeho názoru pre vec nevýznamné alebo nadbytočné), nemôže to byť považované za postup znemožňujúci procesnej strane uskutočňovať jej procesné oprávnenia v zmysle § 420 písm. f/ CSP (3Cdo/26/2017).

12.2. Len skutočnosť, že súdy (okresný i krajský) neakceptovali návrhy na vykonanie dokazovania predložené dovolateľom, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení jej práv. Zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti podľa názoru dovolacieho súdu bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície, ako druhá strana v konaní (I. ÚS 350/08). Dovolateľ v tomto smere dovolanie neuplatnil.

13. Rovnako prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

14. V súvislosti s § 420 písm. f/ CSP dovolateľ ďalej namietal nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na stanovisko najvyššieho súdu publikované

v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, ktoré je aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po 1. júli 2016, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

14.1. Pri úprave zániku podielového spoluvlastníctva vychádza Občiansky zákonník (ďalej aj „OZ“) zo zásady, že nikoho nemožno nútiť, aby zotrval v spoluvlastníckom vzťahu. Jedným zo spôsobov zániku je dohoda spoluvlastníkov o jeho zrušení a vyporiadaní (§ 141 OZ). Ak k tejto dohode spoluvlastníkov nedôjde, zruší spoluvlastníctvo a vykoná vyporiadanie na návrh niektorého z nich súd svojim autoritatívnym rozhodnutím. Spôsoby tohto vyporiadania, ich poradie a zásady, ktorými sa súd pri vyporiadaní musí riadiť, sú uvedené v § 142 ods. 1 OZ. Pri vyporiadaní súd prihliada na veľkosť podielov a na účelné využitie veci. Ak nie je rozdelenie veci (prvý spôsob autoritatívneho vyporiadania) dobre možné, súd pristúpi k druhému spôsobu autoritatívneho vyporiadania a prikáže vec za primeranú náhradu jednému alebo viacerým spoluvlastníkom, prihliadne pritom na to, aby sa vec mohla účelne využiť. Ak vec žiadny zo spoluvlastníkov nechce, nariadi jej predaj a výtťažok rozdelí podľa podielov (tretí spôsob súdneho vyporiadania podielového spoluvlastníctva). Výnimočne, z dôvodov hodných osobitného zreteľa, súd nezruší a nevyporiada spoluvlastníctvo prikázaním veci za náhradu alebo predajom veci a rozdelením výtťažku (§ 142 ods. 2 OZ). Obdobne napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. februára 1998 sp. zn. 4Cdo/137/97.

14.2. Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd sa riadne vysporiadal s dôvodmi hodnými osobitného zreteľa v zmysle § 142 OZ, ktoré označil a namietal žalovaný v priebehu konania, keď nepoprel existenciu tvrdených skutočností na jeho strane (ohľadom jeho veku, zdravotného stavu, sociálnej situácie), avšak poukázal aj na porovnateľnú situáciu žalobkyne, ktorá sa nachádzala v horšej sociálnej situácii (viď body 25. až 27. rozsudku odvolacieho súdu v spojení s bodmi 7. - 11. rozsudku súdu prvej inštancie). Na základe toho súdy nižších inštancií zhodne skonštatovali, že tu neprevládajú také mimoriadne dôvody, ktoré by výnimočne umožňovali nezrušiť a nevyporiadať spoluvlastníctvo prikázaním veci za náhradu.

14.3. Pokiaľ ide o konkrétny spôsob vyporiadania podielového spoluvlastníctva sporných nehnuteľností - prikázaním spornej nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva žalovaného za primeranú náhradu - žalovaný poukazuje na skutočnosť, že súd by mal skúmať aj solventnosť strany, ktorej by mal predmet podielového spoluvlastníctva pripadnúť (napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 494/2003). Dovolací súd pripomína, že dlhodobo ustálené a správne traktovaným predpokladom je skutočnosť, že spoluvlastník, ktorému má byť vec prikázaná, s týmto postupom súhlasí (Z IV s. 484). V zápornom prípade má súd pristúpiť k posúdeniu ďalšieho (tretieho) spôsobu vyporiadania spoluvlastníctva. Žalovaný v určitom štádiu sporu prejavil síce záujem o prikázanie spornej nehnuteľnosti avšak namietal výšku primeranej náhrady aj z dôvodu jeho solventnosti. Pokiaľ ani jeden zo spoluvlastníkov vec nechce, prichádza do úvahy tretia možnosť, t. j. že súd nariadi predaj veci a rozdelenie výtťažku z predaja podľa veľkosti podielov. Vlastníkom veci sa v dôsledku uvedeného stane tretia osoba. (Števček, M., Dulák, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M., a kol. Občiansky zákonník I., 2, vydanie. Komentár. Praha: C.H.Beck, 2019, § 142, s. 1091 - 1102). Hľadisko kredibility (solventnosti) sa stáva samostatnou podmienkou pre prikázanie veci niektorému zo spoluvlastníkov a okolnosťou, ku ktorej je nutné vždy prihliadať pri posúdení toho, komu má byť vec prikázaná. Na druhej strane prvok solventnosti zdôrazňuje hľadisko, že u spoluvlastníka, ktorého podiel bol prikázaný, ide o nútené odňatie vlastníckeho práva, ktoré musí spĺňať i ústavné podmienky čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. Medzi tieto podmienky patrí aj povinnosť poskytnúť primeranú náhradu. O výške, spôsobe a časových okolnostiach tejto náhrady rozhoduje všeobecný súd. Podľa súdnej praxe základom pre stanovenie primeranej náhrady je všeobecná cena veci obvyklá v danom mieste a čase rozhodovania s tým, že túto súd určí zodpovedajúcim podielom z celej veci, nie cenou, za ktorú by bolo možné podiel predať. Aktuálne a správne rozhodovacia prax súdov dospela k názoru, že v priebehu konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva si spoluvlastník, ktorému je uložená povinnosť náhrady, nemôže započítať iný majetkový nárok. Dôvodom je fakt, že právo na zaplatenie náhrady vzniká až právnu mocou rozhodnutia a dovtedy (voči ešte neexistujúcej pohľadávke) započítanie nie je možné účinne uskutočniť.

O návrhu (vzájomnom návrhu) požadujúc om zaplataenie určitej čiastky z dôvodu širšieho vyporiadania je však vždy potrebné rozhodnúť samostatným výrokom rozsudku (Cpj 9/89, Cpj 30/97, R 46/1991, 2Cdo/53/2004).

14.4. Z rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie vyplýva, že tento dospel k záveru, že všeobecná hodnota nehnuteľností (bez tiarch a obmedzení) je 88.336,- eur, z toho 1/8 je 11.042,- eur vychádzajúc zo znaleckého posudku č. XX/XXXX z 21. februára 2012 znalca Ing. O. O. a jeho aktualizácie na súčasnú cenovú úroveň (bod 31. a nasl. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) z vyjadrenia tohto znalca z 12. decembra 2017 (č. l. 406 súdneho spisu).

14.5. Dovolací súd dospel k záveru, že ani pri zvýšenej snahe nie je možné z rozhodnutia odvolacieho súdu zistiť ako sa vysporiadal pre vec s kľúčovými odvolacími námietkami žalovaného, a to, či: a/ (in)solvencia žalovaného bránila súdu zrušiť spoluvlastníctvo a prikázať vec žalovanému za primeranú náhradu, b/ pri určení všeobecnej ceny spoločnej nehnuteľnosti znalcom nebola zohľadnená okolnosť jej zaťaženia exekučným záložným právom.

14.6. Súd prvej inštancie prihliadal na solvenciu žalovaného len z pohľadu stanovenia splátok pri úhrade primeranej náhrady za prikázaný spoluvlastnícky podiel (bod 11 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie), žalobca ale v spore namietal, že „nemá na starobu finančné prostriedky, aby vyplácal žalobkyňu.“ Odvolací súd sa solvenciou žalovaného nezaoberal i keď tento v odvolaní uviedol: „Opakoval skutočnosti, pre ktoré požadoval, aby súd zamietol žalobu o zrušenie a vysporiadanie podielového spoluvlastníctva, t.j. dôvody hodné osobitného zreteľa, opakovane uvádzal výšku svojho starobného dôchodku, manželkinho starobného dôchodku, výšky výdavkov na dom, splácanie úverov, náklady na lieky, opakoval, že ďalšie finančné zaťaženie nezvládnu.“ (bod 6 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Treba poznamenať, že pokiaľ záver všeobecného súdu o solventnosti žalovaného nemá oporu vo vykonaných dôkazoch, alebo z vykonaného dokazovania nevyplýva podklad pre jednoznačný záver súdov o tom, že by bol žalovaný schopný poskytnúť náhradu spoluvlastníkovi pri prikázaní veci v zmysle § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nevyhovuje výsledok sporu pred všeobecnými súdmi kritériám spravodlivého procesu. Závery o solventnosti žalovaného vo vzťahu k realizovanému spôsobu vyporiadania spoluvlastníctva v rozhodnutiach súdov nie sú rozpoznateľné a preto zostali pre dovolací nepreskúmateľné.

14.7. Vo všeobecnosti možno prisvedčiť tomu, že ťarcha (bremeno) viaznuca na nehnuteľnosti (resp. právne a faktické vady veci) môžu mať dopad na určenie jej všeobecnej ceny. Nadobúdateľ nehnuteľnosti si je spravidla vedomý toho, že po prevode možno exekučné záložné právo vykonať aj voči nemu (§ 169 zákona č. 233/1995 Zb. Exekučného poriadku v znení účinnom v čase zriadenia exekučného záložného práva na predmetnej nehnuteľnosti). Uvedená okolnosť teda môže mať vážny vplyv na to, či vôbec dôjde k prevodu nehnuteľnosti a prípadne za akú cenu. Exekučné záložné právo nebolo zriadené v čase vyhotovenia znaleckého posudku č. XX/XXXX z 21. februára 2012 znalca Ing. O. O. a tak sa jeho existencia ešte nemohla premietnuť vo výslednej všeobecnej hodnote nehnuteľnosti. Ani z vyjadrenia znalca Ing. O. O. na pojednávaní súdu z 12. decembra 2017 (č. l. 406 súdneho spisu) nie je možné zistiť, či tento pri stanovení aktualizovanej všeobecnej hodnoty sporných nehnuteľností zohľadnil už existujúce exekučné záložné právo viaznuce na predmetnej nehnuteľnosti. Z odôvodnenia rozhodnutia ale malo byť zrejmé ako sa s touto skutočnosťou odvolací súd vysporiadal. V prípade, ak odôvodnenie rozhodnutia uvedené neobsahuje, nesie v sebe prvok nepreskúmateľnosti.

15. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej potvrdzujúcej časti a v súvisiacom výroku o náhrade trov odvolacieho konania i súvisiace rozhodnutie súdu prvej inštancie o vylúčení veci na samostatné konanie zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

16. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f/ CSP, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu v potvrdzujúcej časti zrušiť, dovolací súd sa už nezaoberal ďalšou žalovaného argumentáciou namietajúcou najmä prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017,

3Cdo/146/2018, 8Cdo/70/2017, 9Cdo/333/2020).

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.